

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

[Transformation of higher education in Ukraine based on national practice]

Ключові слова: вища освіта; трансформація; заклади вищої освіти; стандарти вищої освіти; зміни; міжнародна співпраця.

Сутність проблеми. Сліди трансформації вищої освіти від радянського періоду ще досі проявляються у всіх сферах життєдіяльності українського суспільства та державному рівні, всі її напрями формувалися на колишній ідеології, ось чому «перекроїти» їх нелегко та потрібно підійти до цього питання з усією уважністю та обережністю, адже це буде зовсім новий етап. Потрібно врахувати і економічний курс, і суспільний розвиток, і межу готовності суспільства України до конкретних змін, і часові межі по створенню нових регуляторів.

Стан дослідження. Теоретичному обґрунтуванню даного дослідження присвячені праці таких науковців, а саме: Н. Батечко, О. Воробйової, В. Журавського, М. Костецької, Г. Плисенко та багатьох інших. Але, необхідно зазначити, що результати аналізу наукових праць щодо процесу трансформації вищої освіти в Україні потребують більш ретельного висвітлення актуальних аспектів даного питання.

Методологія (методи та дослідницькі інструменти, використані автором). Дослідження базується на комплексному підході, використовуючи різні методи дослідження. Літературний аналіз наукових джерел слугував основою для розуміння ключових концепцій і теоретичних підходів до трансформації вищої освіти на основі національної практики. Здійснено порівняльний аналіз для отримання повноцінного розуміння проблем та переваг трансформації вищої освіти.

Актуальною, на наш погляд, є думка, що саме вища освіта продовжує залишатися місцем баталій між двома протилежними поглядами на цінності людської цивілізації - прорадянського та світового.

Розбудова незалежної Української держави співпала з надважкою кризою економіки у дев'яності роки, коли відбувся занепад усіх наукових сфер, що, у свою чергу, змусило цвіт нації залишити наукову діяльність і, навіть, емігрувати, що і призвело до збіднення освітнього потенціалу.

Так як система вищої освіти Радянського Союзу особливу увагу приділяла індустрії військового виробництва, доцільно було б продовжити розвиток таких наук, як математика, природничі і технічні науки. Радянські учені були першими на міжнародній арені в зазначених галузях. Однак, пильний контроль спецслужб, відсутність конкуренції гальмував розвиток, а ідеологічний тиск не давав повної свободи [2, с. 16].

Гуманітарні та суспільні науки фактично занепали. Комуністичні маніпуляції «душили» видатних вчених. І це не дивно, адже в тоталітарній державі філософівільнодумці не мали шансів для існування. Деякі дисципліни набували наукового підґрунтя за принципом аналогії, запозичивши інформацію з суміжних галузей права, ось чому більшість дисциплін ще досі не можуть визнати незалежними [1, с. 12–13].

Той розрив, що утворився між технічними спеціальностями та гуманітарними, потрібно було відновлювати на рівні закладів вищої освіти, при чому кожного окремо, адже навіть недостатність доктринальних напрацювань не давав необхідного базису.

На жаль, докладених зусиль було недостатньо, тому, варто зазначити, розрив між наукою та освітою ще досі грандіозний. Надмірна бюрократизація є суттєвою проблемою для розвитку достойної освіти та науки в Україні. Потрібно її мінімізувати, а контроль здійснювати не через адміністрування, а через формування нових стандартів.

2005 рік ознаменувався підписанням Болонської декларації і приєднання до Болонського процесу, що спрямований на трансформацію вищої освіти в Європі. Це стало

поштовхом для демократизації освіти в закладах вищої освіти. Основними принципами діяльності стали: гласність, відкритість, конкурентоспроможність. Все більше закладів вищої освіти беруть участь у проєктах міжнародного рівня. Саме такий досвід, що отримано під час здорової конкуренції у науковій діяльності, стає безцінним чинником для оновлення академічних стандартів, трансформації вищої освіти [3, с. 72].

Результати дослідження. Наразі можна стверджувати, що у сфері вищої освіти ще присутні деякі пострадянські ідеологічні та ментальні наслідки, подолати які можна через підвищення культурної свідомості, правової культури, знищення корупційних проявів завдяки розвитку академічної доброчесності, тобто, справжню трансформацію системи вищої освіти.

Висновки. Таким чином, для ефективної трансформації вищої освіти потрібно забезпечити достойне фінансування, адже лише з гідним фінансовим забезпеченням можна розкривати таланти обдарованої студентської та викладацької молоді України, сприяти підвищенню автономії закладів вищої освіти, підтримувати розвиток дуальної освіти, більш ефективно співпрацювати з державними та приватними підприємствами щодо забезпечення випускників першим робочим місцем. Для максимально ефективного функціонування українська система вищої освіти має керуватися внутрішньодержавними цілями та міжнародними стандартами. Це є необхідністю при бажанні розвивати освітній потенціал країни, адже саме світові тенденції вказують, який напрям розвитку зараз обирає людство.

Список використаних джерел

1. Батечко Н. Якість вищої освіти в контексті синергії наукових підходів. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2017. Вип. 3/4. С. 12–19.
2. Коврига О.С. Дослідження процесу формування та трансформації державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти в Україні. *Адаптивне управління: теорія і практика: електронне фахове видання. Серія Педагогіка*. 16 (31). 2023. URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-16\(31\)-04](https://doi.org/10.33296/2707-0255-16(31)-04)
3. Матеріали Міністерства освіти і науки щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації. Київ, 2003. 16 с.
4. Плисенко Г. П. Моніторинг якості вищої освіти із застосуванням інформаційних технологій в контексті інтегративної системи реалізації конкурентних переваг: теоретико-методичні аспекти. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Економічні науки*. 2016. № 2. С. 71–79.